Attieksme pret negodīgu rīcību

Latvijas iedzīvotāju aptauja

2017.gada marts

Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs

Saturs

Aptaujas tehniskā informācija 3
Terminu skaidrojums..... 4
Respondentu sociāldemogrāfiskais raksturojums 5
Statistiskās kļūdas novērtēšanas tabula..... 6

1. Uzskati par negodprātības līmeni un negodīgām rīcībām..... 7
2. Saskarsme ar negodīgu rīcību 12
3. Uzskati par ziņošanas par negodīgu rīcību nepieciešamību..... 16

Aptaujā izmantotā anketa 20

Aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 16 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1033 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1033 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (126 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 03.03.2017. līdz 15.03.2017.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas*	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 13.02.2017.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
REĢIONS			
Rīga	32.7	33.1	33.1
Pierīga	18.3	18.2	18.2
Vidzeme	10.2	9.8	9.8
Kurzeme	12.9	12.7	12.7
Zemgale	11.7	12.0	12.0
Latgale	14.2	14.3	14.3
DZIMUMS			
Vīrieši	48.0	48.0	48.0
Sievietes	52.0	52.0	52.0
TAUTĪBA			
Latvieši	58.8	59.0	59.0
Citi	41.2	41.0	41.0
VECUMS			
18 - 24 g.v.	12.3	11.7	11.7
25 - 34 g.v.	17.4	20.5	20.5
35 - 44 g.v.	19.9	18.5	18.5
45 - 54 g.v.	17.6	18.7	18.7
55 – 74 g.v.	32.7	30.7	30.7
STATUSS			
Strādājošie	62.0	63.0	
Nestrādājošie	38.0	37.0	
IZGLĪTĪBA			
Pamatizglītība	12.2	11.8	
Vidējā, vidējā profesionālā	59.0	58.9	
Augstākā	28.8	29.3	
PILSONĪBA			
LR pilsoņi	86.5	86.8	
Respondenti bez LR pilsonības	13.5	13.2	

*Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai. Dati tika svērti pēc pazīmēm: reģions, dzimums, tautība, vecums.

Terminu skaidrojums

IZLASE
Latvijas iedzīvotāju kopuma mikromodelis

REĢIONS
Rīga - Rīgas pilsēta
Pierīga
Pilsētas – Jūrmala
Novadi – Alojas, Ādažu, Babītes, Baldones, Carnikavas, Engures, Garkalnes, Ikšķiles, Inčukalna, Jaunpils, Kandavas, Krimuldas, Ķeguma, Ķekavas, Lielvārdes, Limbažu, Mālpils, Mārupes, Ogres, Olaines, Ropažu, Salacgrīvas, Salaspils, Saulkrastu, Sējas, Siguldas, Stopiņu, Tukuma novads.
Vidzeme
Pilsētas – Valmiera.
Novadi – Alūksnes, Amatas, Apes, Beverīnas, Burtnieku, Cesvaines, Cēsu, Ērgļu, Gulbenes, Jaunpiebalgas, Kocēnu, Līgatnes, Lubānas, Madonas, Mazsalacas, Naukšēnu, Pārgaujas, Priekuļu, Raunas, Rūjienas, Smiltenes, Strenču, Valkas, Varakļānu, Vecpiebalgas novads.
Kurzeme
Pilsētas – Ventspils, Liepāja.
Novadi – Aizputes, Alsungas, Brocēnu, Dundagas, Durbes, Grobiņas, Kuldīgas, Mērsraga, Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rojas, Rucavas, Saldus, Skrundas, Talsu, Vaiņodes, Ventspils novads.
Zemgale
Pilsētas – Jelgava, Jēkabpils.
Novadi – Aizkraukles, Aknīstes, Auces, Bauskas, Dobeles, Iecavas, Jaunjelgavas, Jelgavas, Jēkabpils, Kokneses, Krustpils, Neretas, Ozolnieku, Pļaviņu, Rundāles, Salas, Skrīveru, Tērvetes, Vecumnieku, Viesītes novads.
Latgale
Pilsētas – Daugavpils, Rēzekne.
Novadi – Aglonas, Baltinavas, Balvu, Ciblas, Dagdas, Daugavpils, Ilūkstes, Kārsavas, Krāslavas, Līvānu, Ludzas, Preiļu, Rēzeknes, Riebiņu, Rugāju, Vārkavas, Viļakas, Viļānu, Zilupes novads.

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS
Rīga – Rīgas pilsēta.
Cita pilsēta – Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala, Valmiera, Jēkabpils, citas pilsētas.
Lauki – pagasti, lauku viensētas.

IZGLĪTĪBA
Pamatizglītība – respondents ar pamata vai nepabeigtu vidējo izglītību.
Vidējā, vidējā profesionālā – respondents ar vispārējo vidējo, vidējo speciālo, nepabeigtu augstāko izglītību.
Augstākā – respondents ar augstāko izglītību.

NODARBINĀTĪBAS SEKTORS
Publiskais sektors – respondenti, kuri strādā valsts vai pašvaldības iestādēs vai uzņēmumos ar valsts vai pašvaldības kapitālu.
Privātais sektors – respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar privāto kapitālu.
Nestrādā – respondenti: mājsaimnieces, pensionāri, skolēni, studenti, bezdarbnieki.
Cits – respondenti, kuriem ir gadījuma darbi, strādā apmaksātu darbu sabiedriskās organizācijās, kā arī tie respondenti, kuri nezināja konkrētu nodarbinātības sektoru.

PAMATNODARBOŠANĀS
Vadītājs – augstākā vai vidējā līmeņa vadītājs: uzņēmuma, firmas, organizācijas, nodaļas vadītājs, vadošais speciālists uzņēmumā, iestādē.
Speciālists, ierēdnis – ierēdnis vai darbinieks valsts, pašvaldību iestādē vai privātā uzņēmumā; nestrādā fizisku darbu.
Strādnieks – ierindas darbinieks rūpniecībā, celtniecībā, lauksaimniecībā, tirdzniecībā, apkalpojošajā sfērā, sabiedriskajā ēdināšanā; strādā fizisku darbu.
Zemnieks – persona, kas strādā sev piederošā lauku saimniecībā.
Individuālais darbs – pats sev darba devējs, arī profesionāls speciālists (advokāts, ārsts u.tml.), uzņēmuma īpašnieks.
Pensionārs – persona, kas ir pensijā un nestrādā algotu darbu, arī invaliditātes pensionārs.
Skolnieks, students – persona, kas mācās dienas nodaļā kādā no mācību iestādēm.
Mājsaimniece – persona, kas ir mājsaimnieks vai mājsaimniece un pašlaik nestrādā algotu darbu; arī ja atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā.
Bezdarbnieks – persona, kas ir darba spējīgā vecumā un nekur nestrādā.

IENĀKUMU LĪMENIS
Vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī, ieskaitot visus ienākumus (algas, stipendijas, pabalstus, pensijas u.t.t.) pēc nodokļu nomaksas
Zemi – līdz €199
Vidēji zemi – no €200 līdz €259
Vidēji – no €260 līdz €349
Vidēji augsti – no €350 līdz €499
Augsti – €500 un vairāk.

Respondentu sociāldemogrāfiskais raksturojums

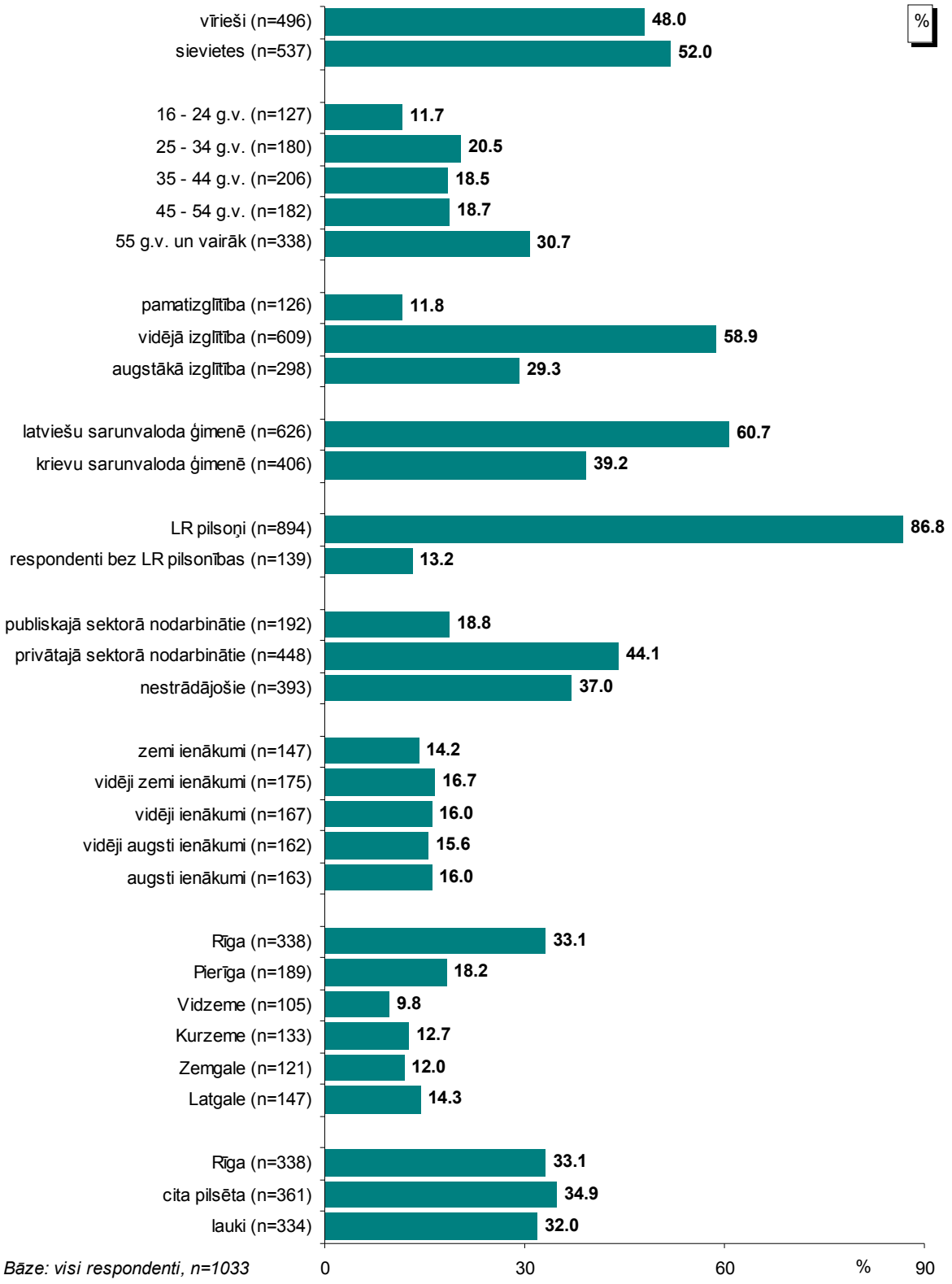

Bāze: visi respondenti, n=1033

Statistiskās kļūdas novērtēšanas tabula

Pētījuma rezultātos vienmēr pastāv zināma *statistiskās kļūdas* varbūtība. Analizējot un interpretējot pētījumā iegūtos rezultātus, to vajadzētu ņemt vērā. Tās atšķirības, kuras iekļaujas statistiskās kļūdas robežās jeb ir mazākas par to, var uzskatīt par *nenozīmīgām.*

Statistiskā kļūda tiek aprēķināta pēc sekojošās formulas :

$$SK = q \times \sqrt{\pi \times (100 - \pi) / n}$$

kur :

SK - statistiskā kļūda

q - koeficients, kas pie 95% varbūtības ir vienāds ar 1.96

π - pētījumā iegūtais respondentu atbilžu procentuālais sadalījums

n - respondentu skaits

Lai ērtāk un ātrāk noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir lietderīgi izmantot statistiskās kļūdas novērtēšanas tabulu.

PĒTĪJUMA REZULTĀTU STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA
(ar 95 % varbūtību)

Procentuālais atbilžu sadalījums (%)	**Respondentu skaits [N] =**															
	50	**75**	**100**	**200**	**300**	**400**	**500**	**600**	**700**	**800**	**900**	**1000**	**1100**	**1200**	**1500**	**2000**
1 vai 99	2.8	2.2	1.9	1.4	1.1	1.0	0.9	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4
2 vai 98	3.9	3.2	2.7	1.9	1.6	1.4	1.2	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7	0.6
4 vai 96	5.4	4.5	3.8	2.7	2.2	1.9	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9
6 vai 94	6.6	5.4	4.7	3.3	2.7	2.3	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.0
8 vai 92	7.5	6.1	5.3	3.8	3.1	2.7	2.4	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.2
10 vai 90	8.3	6.8	5.9	4.2	3.4	2.9	2.6	2.4	2.2	2.0	2.0	**1.9**	1.8	1.7	1.5	1.3
12 vai 88	9.0	7.4	6.4	4.5	3.7	3.2	2.9	2.6	2.4	2.3	2.1	2.0	1.9	1.8	1.6	1.4
15 vai 85	9.9	8.0	7.0	5.0	4.0	3.5	3.1	2.9	2.6	2.5	2.3	2.2	2.1	2.0	1.8	1.6
18 vai 82	10.7	8.7	7.5	5.3	4.4	3.8	3.4	3.0	2.9	2.7	2.5	2.4	2.3	2.2	1.9	1.7
20 vai 80	11.1	9.1	7.8	5.5	4.5	3.9	3.5	3.2	3.0	2.8	2.6	2.5	2.4	2.3	2.0	1.8
22 vai 78	11.5	9.4	8.1	5.7	4.7	4.1	3.6	3.3	3.1	2.9	2.7	2.6	2.5	2.4	2.1	1.8
25 vai 75	12.0	9.8	8.5	6.0	4.9	4.2	3.8	3.5	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.5	2.2	1.9
28 vai 72	12.5	10.2	8.8	6.2	5.1	4.4	3.9	3.6	3.3	3.1	2.9	2.8	2.7	2.5	2.3	2.0
30 vai 70	12.7	10.4	9.0	6.4	5.2	4.5	4.0	3.7	3.4	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.3	2.0
32 vai 68	12.9	10.6	9.1	6.5	5.3	4.6	4.1	3.7	3.5	3.2	3.1	2.9	2.8	2.6	2.4	2.1
35 vai 65	13.2	10.8	9.4	6.6	5.4	4.7	4.2	3.8	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.7	2.4	2.1
40 vai 60	13.6	11.1	9.6	6.8	5.5	4.8	4.3	3.9	3.6	3.4	3.2	3.0	2.9	2.8	2.5	2.2
45 vai 55	13.8	11.3	9.8	6.9	5.6	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	2.9	2.8	2.5	2.2
50 vai 50	13.9	11.3	9.8	6.9	5.7	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.5	2.2

Lai noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir jāzina nesvērts respondentu skaits attiecīgajā grupā un rezultāts procentos. Izmantojot šos lielumus, tabulas attiecīgajā iedaļā var atrast statistiskās mērījuma kļūdas robežas + / - procentos ar **95% varbūtību.**

Piemēram, ja pētījuma rezultātā no visiem aptaujātajiem Latvijas iedzīvotājiem (respondentu skaits n=1033) tiek iegūta mērķa grupa tiek iegūta mērķa grupa 10.0%, kas pauž apstiprinošu attieksmi pret spriedumu vai izteikumu "X", tad ar 95% varbūtību mēs varam teikt, ka statistiskā mērījuma kļūda šeit ir + / - 1.9% robežās. No tā izriet, ka mērķa grupa, kura identificē sevi ar spriedumu vai izteikumu "X", ir no 8.1% līdz 11.9%.

1. Uzskati par negodprātības līmeni un negodīgām rīcībām

2017.gada martā tika veikta Latvijas iedzīvotāju aptauja, kurā respondentiem lūdza novērtēt negodprātības līmeni dažādās jomās, negodīgo rīcību problēmas būtiskumu un kontrabandas preču izplatības iemeslus, kā arī paust uzskatus par negodīgām rīcībām.

Saskaņā ar aptaujas datiem kopumā 4% respondentu uzskatīja, ka valstī kopumā **negodprātības līmenis** ir zems. Savukārt, to, ka negodprātības līmenis valstī kopumā ir augsts, atzīmēja 66% respondentu (t.sk. atbildi *„ļoti augsts"* atzīmēja 17%). Vērtējumu vidējā vērtība skalā no 1 līdz 7, kur *„1"* nozīmē *„ļoti augsts"* negodprātības līmenis, bet *„7"* - *„ļoti zems"* negodprātības līmenis, ir 2.74.

Runājot par negodprātības līmeni valsts pārvaldē, par zemu to atzina 6%, bet par augstu – 65% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju (t.sk. atbildi *„ļoti augsts"* atzīmēja 18%). Vērtējumu vidējā vērtība ir 2.73.

8% pētījuma dalībnieku norādīja, ka negodprātības līmenis privātajā biznesā ir zems (atbildes *„ļoti zems"*, *„zems"* un *„drīzāk zems"*). Viedokli, ka negodprātības līmenis privātajā biznesā ir augsts (atbildes *„ļoti augsts"*, *„augsts"* un *„drīzāk augsts"*), pauda 57% pētījuma dalībnieku (t.sk. atbildi *„ļoti augsts"* atzīmēja 12%). Vērtējumu vidējā vērtība ir 2.95.

Jāpiebilst, ka respondenti vecumā no 25 līdz 34 gadiem biežāk nekā caurmērā uzskatīja, ka negodprātības līmenis minētajās jomās ir zems, bet Zemgales iedzīvotāji biežāk nekā caurmērā norādīja, ka negodprātības līmenis valsts pārvaldē ir zems (šajās grupās ir kopumā augstāki vidējie rādītāji).

Lūgti norādīt, **saistībā ar kādām precēm un darbībām negodīga rīcība Latvijā ir būtiska problēma**, visbiežāk pētījuma dalībnieki minēja cigaretes (51%) un alkoholiskos dzērienus (50%). Salīdzinoši bieži nosaukti arī apģērbi, apavi (30%), degviela (28%) un pārtikas preces (26%). Citas atbildes minēja ne vairāk kā 1/5 respondentu. Jāatzīmē, ka 12% pētījuma dalībnieku uzskatīja, ka nekas no minētā nav uzskatāms par būtisku problēmu.

Raksturojot, kas, viņuprāt, ir **trīs galvenie iemesli kontrabandas preču izplatībai**, visbiežāk respondenti pauda viedokli, ka tā ir cilvēku nabadzība, mazie ienākumi (73%). Nākamie biežāk minētie iemesli bija amatpersonu korupcija (43%) un valsts nespēja vai nevēlēšanās cīnīties ar šo problēmu (38%). Retāk starp galvenajiem kontrabandas preču izplatības iemesliem minētas iespējas viltotu vai kontrabandas preču tirgotājiem iegūt lielu peļņu (26%), 21% uzskatīja, ka kontrabandas preces ir izplatītas, jo vainīgie nesaņem sodu, 15% minēja, ka tā pamatā ir pircēju nezināšana, neinformētība, lētticība, 14% norādīja, ka negodīgi ir paši pircēji, bet 11% pauda viedokli, ka par šādiem pārkāpumiem ir paredzēti pārāk mazi sodi.

Jāpiebilst, ka atbildi *„Latvijā viltotas vai kontrabandas preces nav izplatītas"* atzīmēja tikai 0.1% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju.

Lūgti norādīt, vai viņi piekrīt dažādiem **izteikumiem saistībā ar negodīgu rīcību**, visbiežāk piekrišana pausta tādiem apgalvojumiem kā *„nelicencēta satura (audio, videoierakstu, datorprogrammu) iegūšana nav nosodāma, ja to izmanto tikai savām vajadzībām"* (27%), *„ja produkts ir kvalitatīvs, tas nav nekas briesmīgs, ja par tā izcelsmes vietu tiek norādīta Latvija, kaut arī patiesībā tā ir cita valsts"* (23%).

Aptuveni katrs piektais respondents (21%) piekrita arī apgalvojumam *„ja tirgotājs publiski paziņotu, ka ir „godīgs tirgotājs" (t.i., viņa veikalos netiek pieļauta nekāda negodīga rīcība), es šajā veikalā iepirktos biežāk"*.

Apgalvojumam *„arī tad, ja būtu iespēja nepamanīti Latvijā ievest kādus izstrādājumus no aizsargājamām augu vai dzīvnieku sugām (piem., medikamentus, apģērbu, apavus), es to nekādā gadījumā nedarītu"*, piekrita 13%, apgalvojumam *„ja produkts labi garšo, tas nav nekas briesmīgs, ja uz tā etiķetes ir norādīts nepareizs vai nepilnīgs sastāvs (vienas gaļas vietā cita, nav norādītas visas sastāvdaļas u.tml.)"* - 9%.

Vērtējot ar valsts darbību saistītus apgalvojumus, 9% piekrita izteikumam *„es uzticos valsts pārvaldes darbam krāpšanas un korupcijas mazināšanas nolūkos"*, bet 7% respondentu norādīja, ka *„valsts dara pietiekami, lai mazinātu krāpšanos un korupciju (t.sk. lai atklātu un sodītu krāpniekus)"*.

5% pētījuma dalībnieku uzskatīja, ka *„aizpildot kādus formālus dokumentus valsts pārvaldes vai pašvaldības iestādēm (piem., saistībā ar uzņēmumu vai amatpersonu deklarācijām, ES fondu projektiem, šķērsojot robežu u.c.), ir pieļaujams, ka netiek sniegta visa prasītā informācija vai tā ir neprecīza"*, 5% - ka *„daudzos gadījumos (piemēram, par ES fondu pasākumu apmeklēšanu, vai iesniedzot projektam nepieciešamos dokumentus) tas nav nekas briesmīgs, ja dokumentus paraksta ar "atpakaļejošu" datumu vai kāda cita cilvēka vietā".* To, ka nepiekrīt nevienam izteikumam, atzīmēja 29% pētījuma dalībnieku.

1. Uzskati par negodprātības līmeni un negodīgām rīcībām

Uzskati par negodprātības līmeni Latvijā

"Domājot par dažādu negodīgu rīcību (krāpšana, viltotu preču tirgošana, parakstu viltošana, korupcija, nelegāla tirdzniecība un tamlīdzīgi) izplatību Latvijā, kā Jūs domājat, vai kopējais negodprātības līmenis ir ļoti augsts, augsts, drīzāk augsts, vidējs, drīzāk zems, zems vai ļoti zems?"

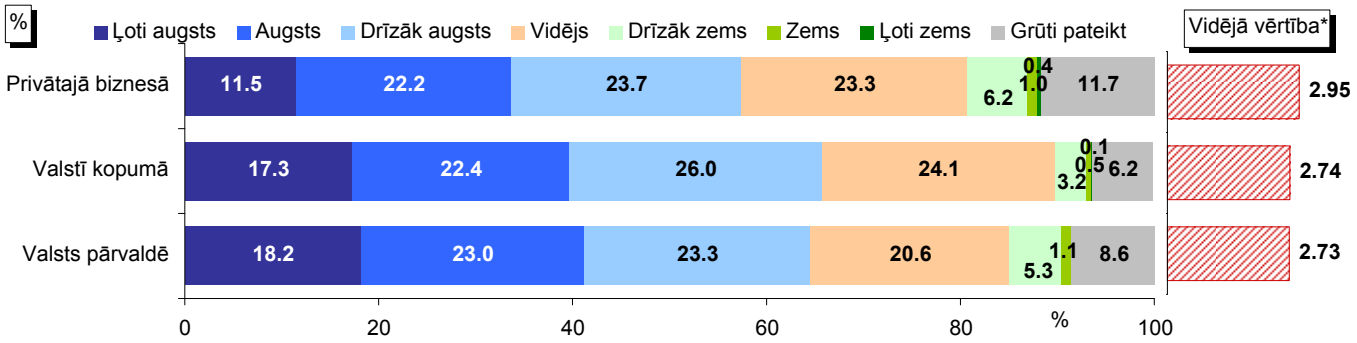

Bāze: visi respondenti, n=1033

SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

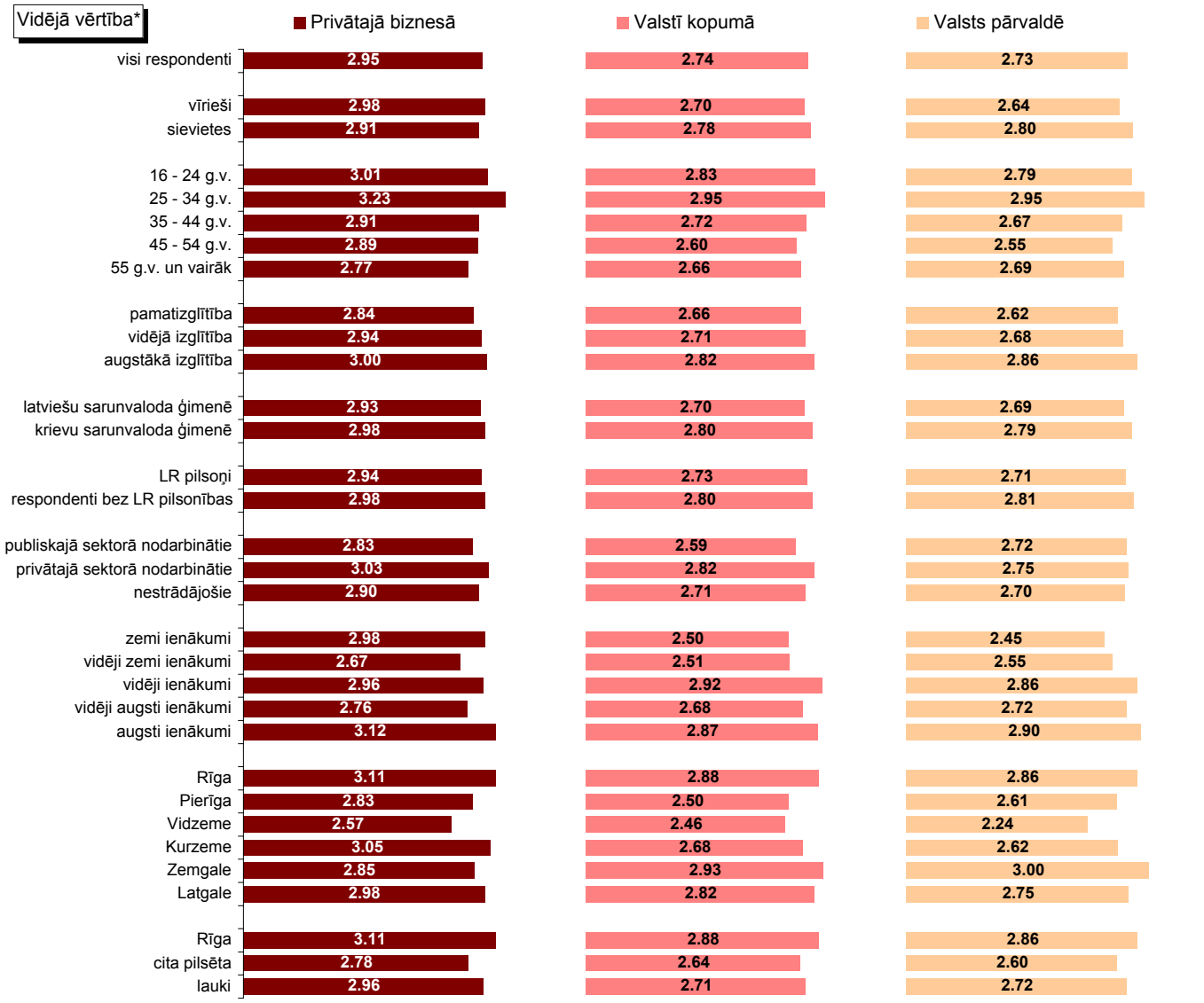

**Bāze vidējai vērtībai: respondenti, kuri ir snieguši konkrētu atbildi (netiek ņemts vērā atbildes "Grūti pateikt/NA" minēšanas biežums)*

Negodīgu rīcību izplatība

"Runājot par negodīgām darbībām (piemēram, kontrabanda, viltošana, neatbilstošu preču izplatīšana, melošana par preču sastāvu un izcelsmi), saistībā ar ko no šeit minētā, Jūsuprāt, šādas negodīgas darbības ir būtiska problēma Latvijā (krāpšana, viltojumi ir izplatīti, nepieciešami ļoti nopietni pasākumi tās novēršanai)?"

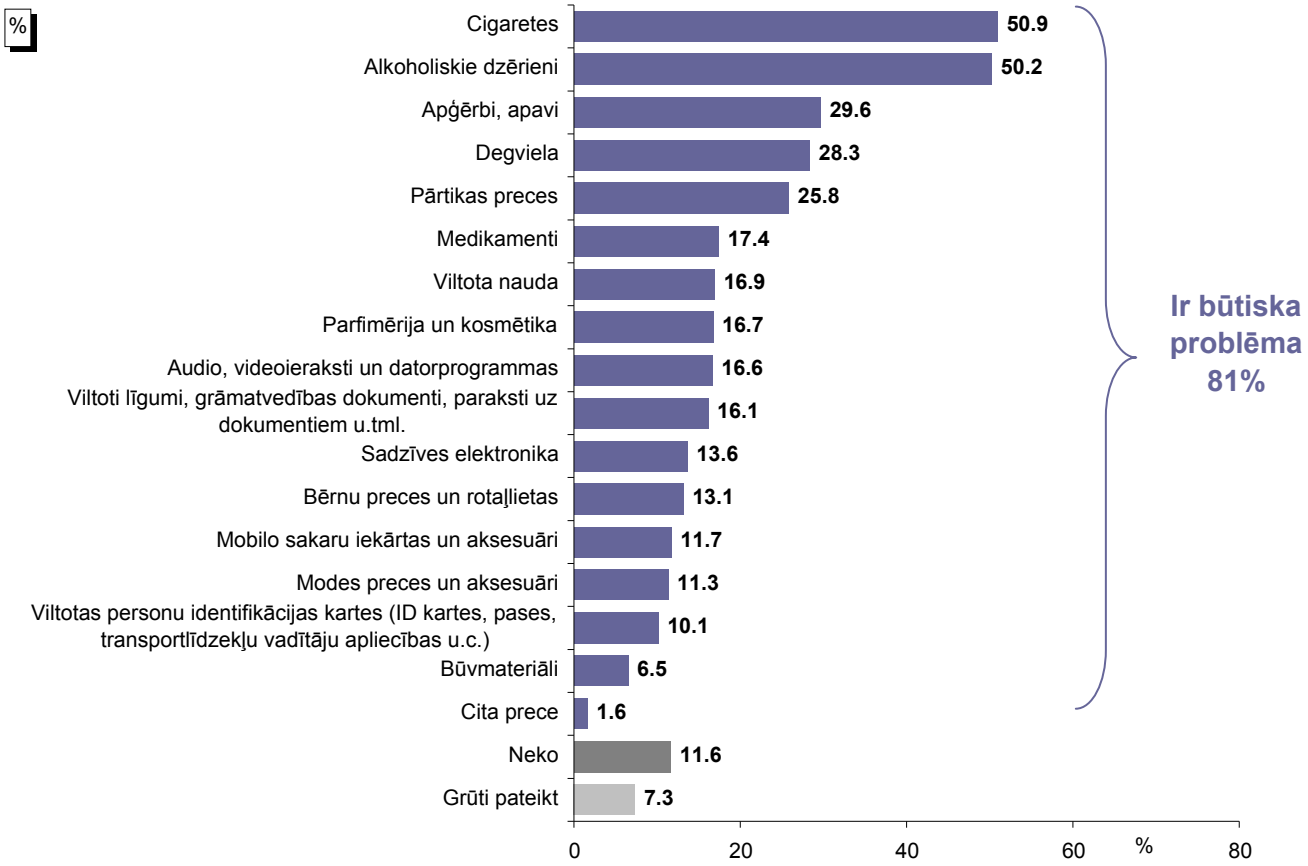

Bāze: visi respondenti, n=1033

**Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.*

Kontrabandas preču izplatības iemesli

"Kas, Jūsuprāt, ir 3 galvenie iemesli viltotu un kontrabandas preču izplatībai?"

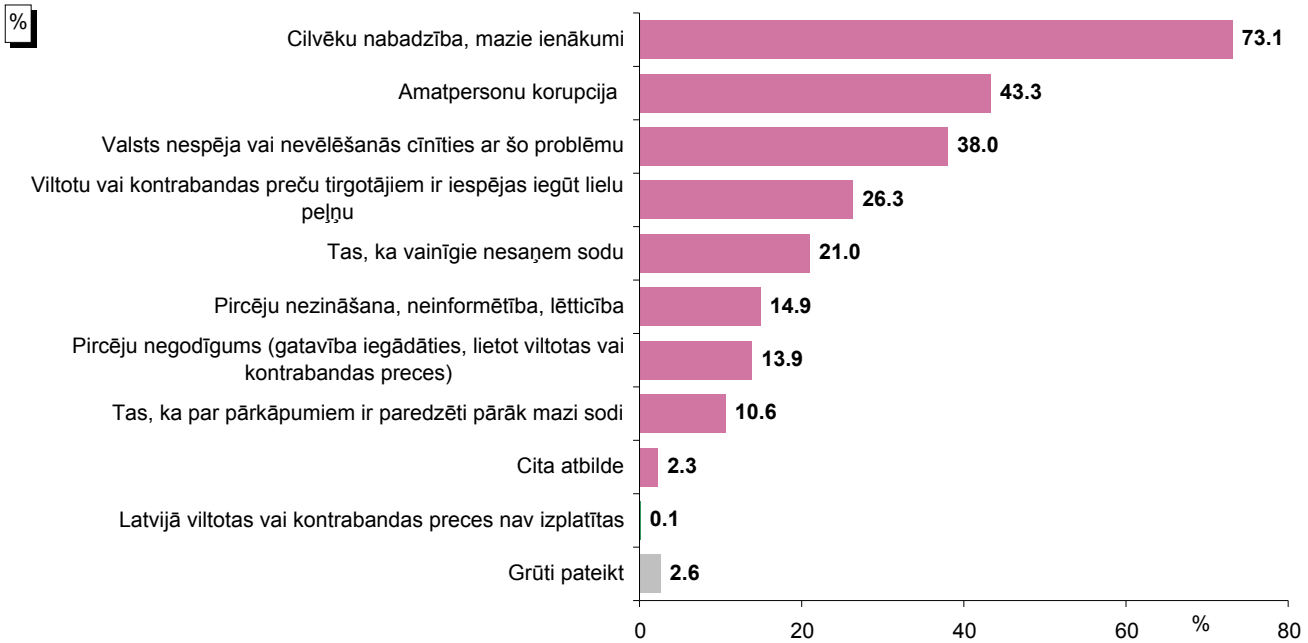

Bāze: visi respondenti, n=1033

**Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.*

Uzskati par dažādām negodīgām rīcībām

"Šajā kartītē ir uzskaitīti dažādi apgalvojumi. Lūdzu, norādiet, kuriem no tiem Jūs piekrītat!"

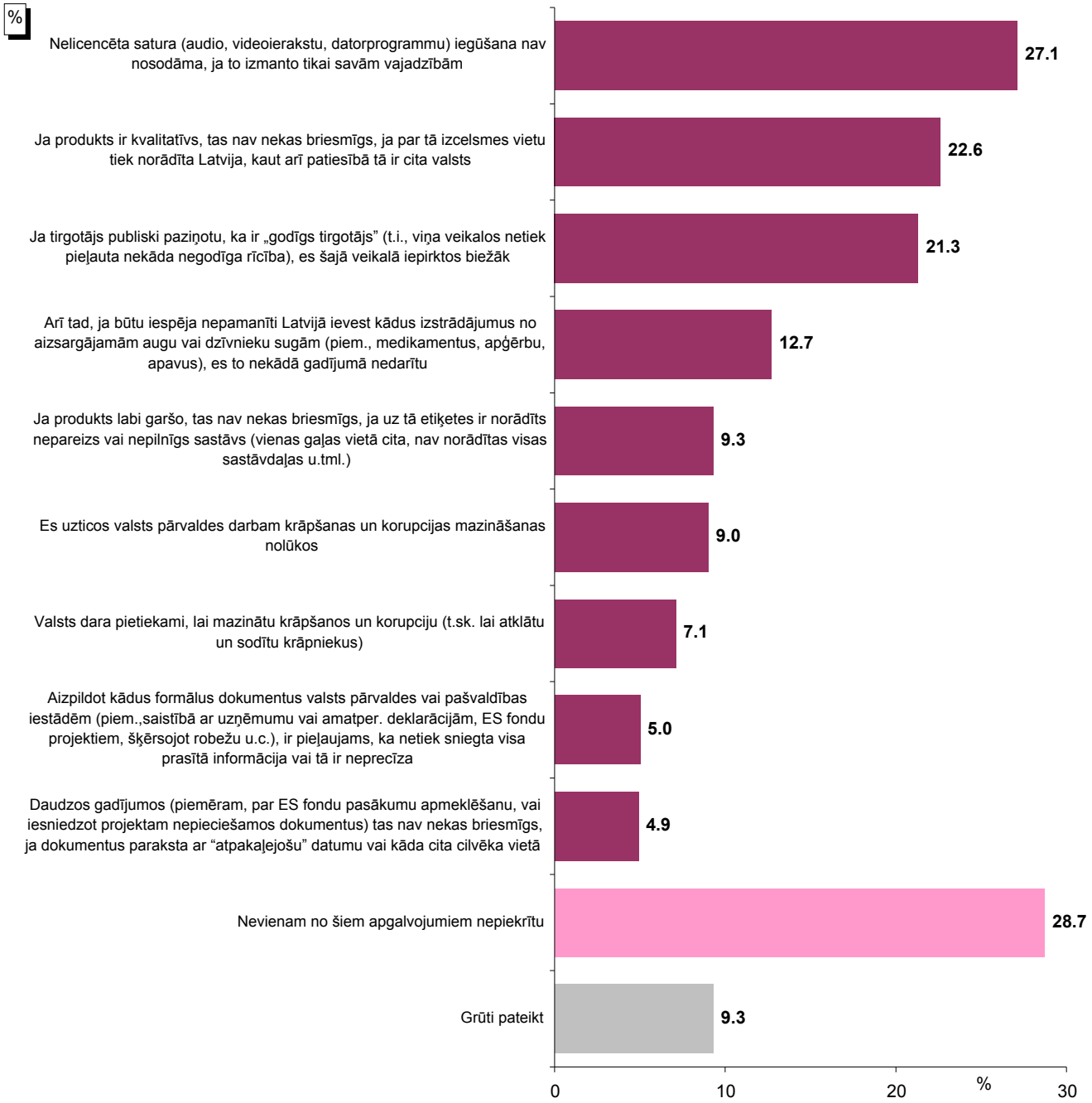

Bāze: visi respondenti, n=1033

**Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.*

2. Saskarsme ar negodīgu rīcību

Aptaujas ietvaros respondentiem lūdza raksturot, ar kādām negodīgām rīcībām viņi pēdējo trīs gadu laikā ir saskārušies, kā arī iemeslus, kāpēc viņi neiegādātos nelegālas preces.

Pētījuma dati liecina, ka kopumā 55% respondentu pēdējo trīs gadu laikā ir **saskārušies ar kādu negodīgu darbību** (piemēram, kontrabanda, viltošana, neatbilstošu preču izplatīšana, melošana par preču sastāvu un izcelsmi u.c.). To, ka ar šādām lietām nav nācies saskarties, norādīja 38% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju.

Visbiežāk pētījuma dalībnieki norādīja, ka pēdējo trīs gadu laikā viņiem ir nācies saskarties ar negodīgām darbībām saistībā ar apģērbiem, apaviem (17%), cigaretēm (17%) un alkoholiskajiem dzērieniem (15%). Pārtikas preces minēja 12% respondentu, degvielu – 8%, audio, videoierakstus un datorprogrammas – 7%, parfimēriju un kosmētiku – 7%, sadzīves elektroniku – 6%. Citas atbildes atzīmēja ne vairāk kā 5% respondentu.

Analizējot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka biežāk nekā caurmērā to, ka pēdējo trīs gadu laikā ir saskārušies ar kādu negodīgu rīcību, norādīja respondenti vecumā no 16 līdz 34 gadiem un no 45 līdz 54 gadiem, privātajā sektorā nodarbinātie, pētījuma dalībnieki ar augstiem ienākumiem, kā arī Pierīgas, Vidzemes un Latgales iedzīvotāji.

Lūgti raksturot **iemeslus, kāpēc viņi neiegādātos nelegālas preces**, visbiežāk pētījuma dalībnieki norādīja, ka tos atturētu bažas, ka tās varētu kaitēt veselībai (48%). Salīdzinoši bieži minētas bažas, ka nelegālas preces sliktāk kalpos, izskatīsies (27%), kā arī pausta nevēlēšanās tādā veidā atbalstīt noziedzību (25%). To, ka viņiem nav iespēju nopirkt nelegālas preces, atzīmēja 17%, 15% atbildēja, ka viltotu preču izplatīšana kaitē ekonomikai kopumā, 14% minēja, ka tas ir neētiski, tas ir zem viņu cieņas un goda, 11% - ka tas ir negodīgi pret oriģinālo preču ražotājiem, tirgotājiem, 10% norādīja, ka viņus attur bažas tikt pieķertam, bailes no soda, bet 4% - ka viņus attur apkārtējo, sabiedrības kritiska attieksme pret nelegālu preču lietošanu. 11% pētījuma dalībnieku norādīja, ka nav tādu iemeslu, kas viņus attur no nelegālu preču iegādes.

2. Saskarsme ar negodīgu rīcību

Saskarsme ar negodīgu rīcību pēdējo trīs gadu laikā

"Un, raksturojot savu personisko pieredzi ar negodīgām darbībām (piemēram, kontrabanda, viltošana, neatbilstošu preču izplatīšana, melošana par preču sastāvu un izcelsmi), ar ko no šeit minētā Jūs pats/-i esat saskāries/-usies (piem., pamanījis/-usi, ka to pārdod, apzināti vai netīšām iegādājies/-usies, lietojis/-usi) pēdējo 3 gadu laikā?"

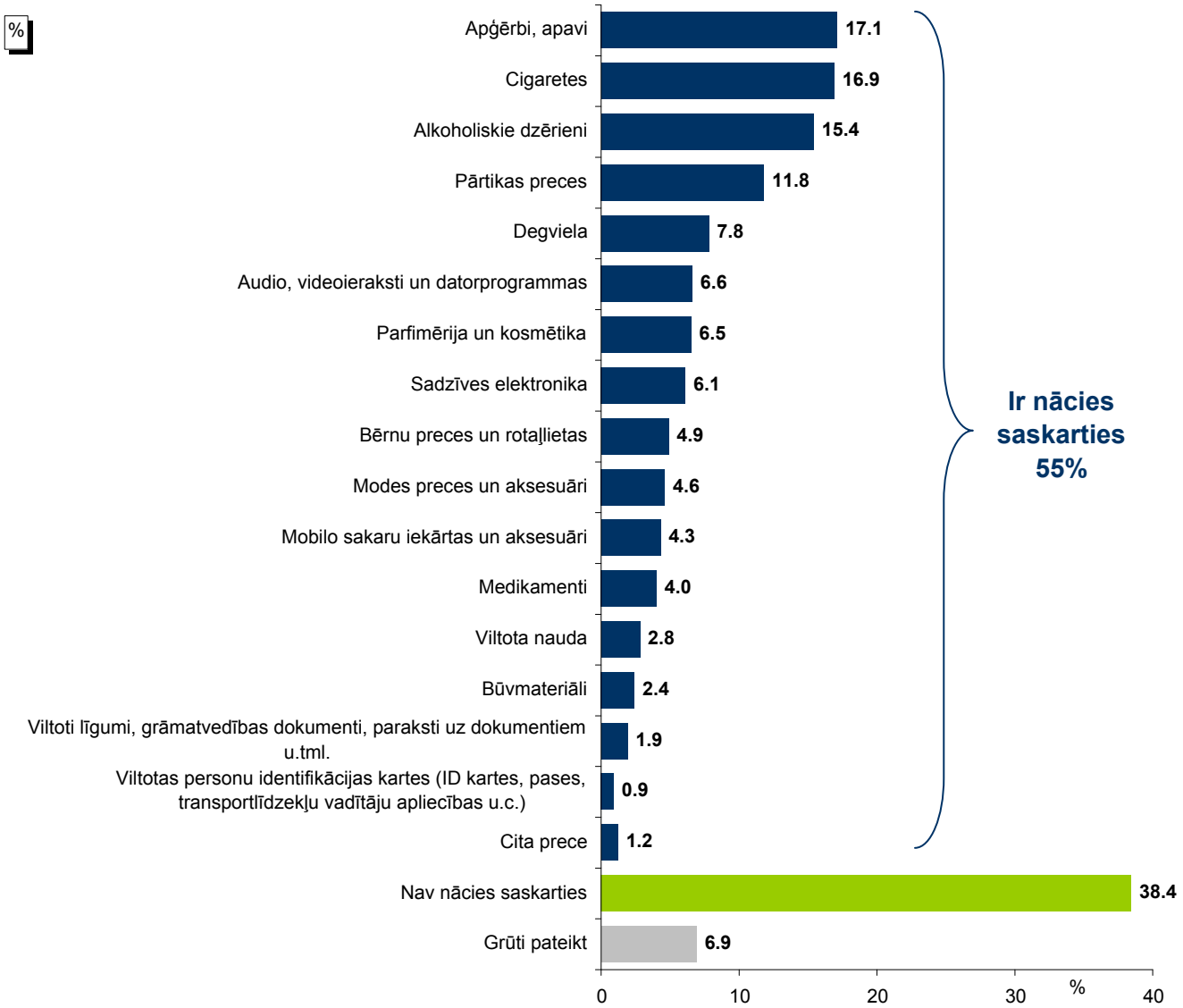

Bāze: visi respondenti, n=1033

**Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.*

Pētījums: Attieksme pret negodīgu rīcību

"Un, raksturojot savu personisko pieredzi ar negodīgām darbībām (piemēram, kontrabanda, viltošana, neatbilstošu preču izplatīšana, melošana par preču sastāvu un izcelsmi), ar ko no šeit minētā Jūs pats/-i esat saskāries/-usies (piem., pamanījis/-usi, ka to pārdod, apzināti vai netīšām iegādājies/-usies, lietojis/-usi) pēdējo 3 gadu laikā?"

SOCIĀLDEMOGRĀFISKO GRUPU ATBILŽU SADALĪJUMS

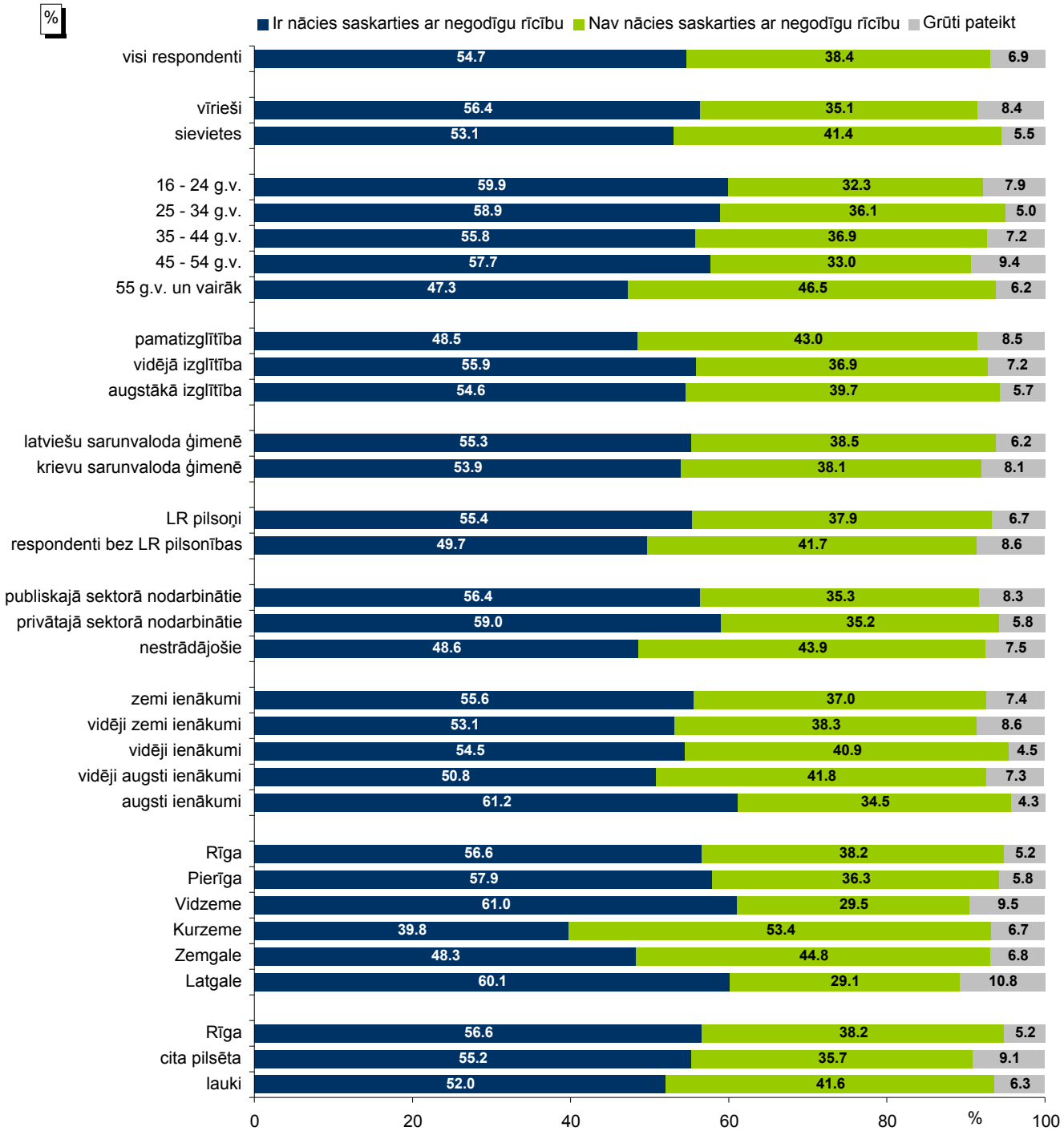

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 5.lpp.

Iemesli, kāpēc neiegādātos nelegālas preces

"Kas ir 3 galvenie iemesli, kuru dēļ Jūs personiski neiegādātos nelegālas (viltotas vai kontrabandas) preces?"

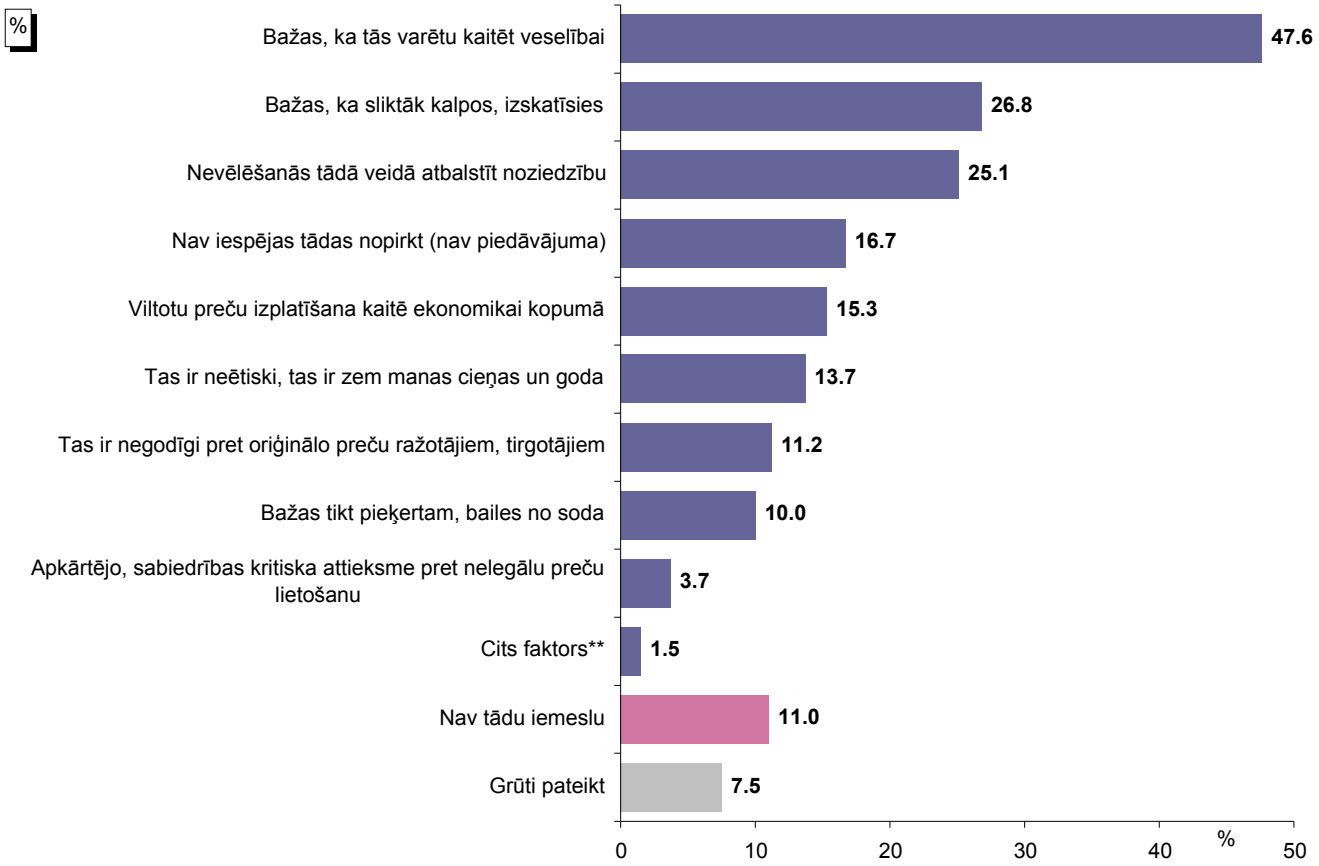

Bāze: visi respondenti, n=1033

**Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.*

**Kategorijā "*Cits faktors*" ietilpst: *„nav nepieciešamība"* (minēts 7 reizes); *„ja būtu lielāki ienākumi"* (minēts 4 reizes); *„ir arī jānonāk kontaktā ar pārdevēju, tas ir nepatīkami"* (minēts 1 reizi); *„laika problēma, tas sagādā neērtības, laika trūkums"* (minēts 1 reizi); *„nav pietiekami liela finansiālā ieguvuma"* (minēts 1 reizi); *„pietiek naudas, lai pirktu legālas preces"* (minēts 1 reizi); *„vienkārši veikalos iepērkos"* (minēts 1 reizi).

3. Uzskati par ziņošanas par negodīgu rīcību nepieciešamību

2017.gada martā aptaujātajiem Latvijas iedzīvotājiem lūdza norādīt, kādās situācijās, pamanot negodīgu rīcību, par to būtu jāziņo tiesībsargājošajām iestādēm, kā arī raksturot, kādi faktori atturētu no ziņošanas viņus pašus.

Visbiežāk pētījuma dalībnieki norādīja, ka **būtu jāziņo** (atbildes *„noteikti ir jāziņo”* un *„vairāk sliecos domāt, ka ir jāziņo”*) par situāciju, kad *„ir nepieciešami neoficiāli maksājumi, pazīšanās vai pretpakalpojumi, lai tiesā panāktu sev vēlamu iznākumu vai paātrinātu tiesvedības procesu”* (72%, t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 38%) un kad *„ir nepieciešami neoficiāli maksājumi, pazīšanās vai pretpakalpojumi, lai panāktu sev vēlamu iznākumu saskarsmē ar valsts vai pašvaldības iestādēm (valsts vai ceļu policija, VID, PVD, būvvaldes u.c.)”* (69%, t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 34%).

Salīdzinoši bieži pausts viedoklis, ka ir jāziņo tiesībsargājošām iestādēm, ja notiek nelegāla alkohola tirdzniecība (66%, t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 35%), uzņēmuma grāmatvedības dokumentācijā ir viltota pavadzīme, rēķins vai līgums (65%, t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 29%) un uzņēmējs neievēro Darba likumu (piem., nav noslēgts darba līgums, tiek maksāta aplokšņu alga) (64%, t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 31%).

Uzskatu, ka ir jāziņo, kad notiek kontrabandas cigarešu tirdzniecība, pauda 61% (t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 31%), tikpat bieži (61%, t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 29%) norādīts, ka ir jāziņo, ja valsts vai pašvaldību uzņēmumā vai iestādē bez konkursa darbā tiek iekārtoti "savi cilvēki", 60% (t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 29%) norādīja, ka ir jāziņo, ja uzņēmēji vienojas, kurš uzvarēs valsts vai pašvaldības organizētā iepirkumā, 60% (t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 28%) - ja ir nepieciešami neoficiāli maksājumi, pazīšanās vai pretpakalpojumi, lai saņemtu pakalpojumus valsts vai pašvaldības medicīnas iestādēs, bet 59% (t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 27%) - ja notiek nelegāla degvielas ievešana un tirdzniecība.

Salīdzinoši visretāk respondenti uzskatīja, ka ir nepieciešams ziņot, ja par pirkumu vai pakalpojumu netiek izsniegts čeks (44%, t.sk. *„noteikti ir jāziņo”* – 15%). To, ka šajā gadījumā nav jāziņo (atbildes *„noteikti var neziņot”* un *„vairāk sliecos domāt, ka var neziņot”*), norādīja 40% (par citām situācijām to atzīmēja 11%-24% respondentu).

Jautāti, **kas viņus atturētu ziņot par negodīgu rīcību**, 33% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atbildēja, ka to nedarītu, jo par šādu gadījumu novēršanu, kontroli ir jārūpējas tiesībsargājošajām iestādēm, nevis iedzīvotājiem, bet 30% uzskatīja, ka tāpat neviens netiks sodīts, vai sodi būs formāli.

Vismaz 1/5 respondentu norādīja, ka saskarsme ar tiesībsargājošajām iestādēm šādas ziņošanas dēļ pašam/-ai rada problēmas (piem., tas ir sarežģīti, jātērē laiks vai jātērē finanšu resursi) (26%), ka ir iespējama atriebība, nepatikšanas, ko radītu tas, par kuru tiek ziņots (25%) un ka viņiem trūkst informācijas, kur par šādiem gadījumiem jāziņo (23%).

To, ka negribas sabojāt citiem cilvēkiem dzīvi, atzīmēja 19%, 16% uzskatīja, ka pietiek, ja pats izvairās no negodīgas rīcības (nepērk preci, nedod kukuli, neakceptē viltojumus u.tml.), ziņot nav nepieciešams, 15% - ka ziņošana pēc savas būtības nav nekas labs, tā ir "stučīšana", 15% - ka ne vienmēr likuma "apiešana" ("kreisu" preču tirgošana, darbā iekārtošana, pasūtījumu izkārtošana) ir nosodāma vai noziedzīga, bet 7% atzina, ka viņiem ir vienalga.

To, ka nav tādu faktoru, kas atturētu ziņot par negodīgu rīcību, norādīja 5% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju.

3. Uzskati par ziņošanas par negodīgu rīcību nepieciešamību

"Cilvēki atšķirīgi reaģē, ja saskaras ar situācijām, kurās ir saskatāma likuma „apiešana", datu viltošana vai krāpšana. Daļa par to ziņo tiesībsargājošajām un citām kontrolējošajām iestādēm (piem., policijai, KNAB, VID, PVD u.tml.), bet citi dažādu iemeslu dēļ ir „pret" šādu ziņošanu vai neuzskata to par nepieciešamu. Kā domājat Jūs, vai, saskaroties ar šādu situāciju, noteikti ir jāziņo vai var arī neziņot?"

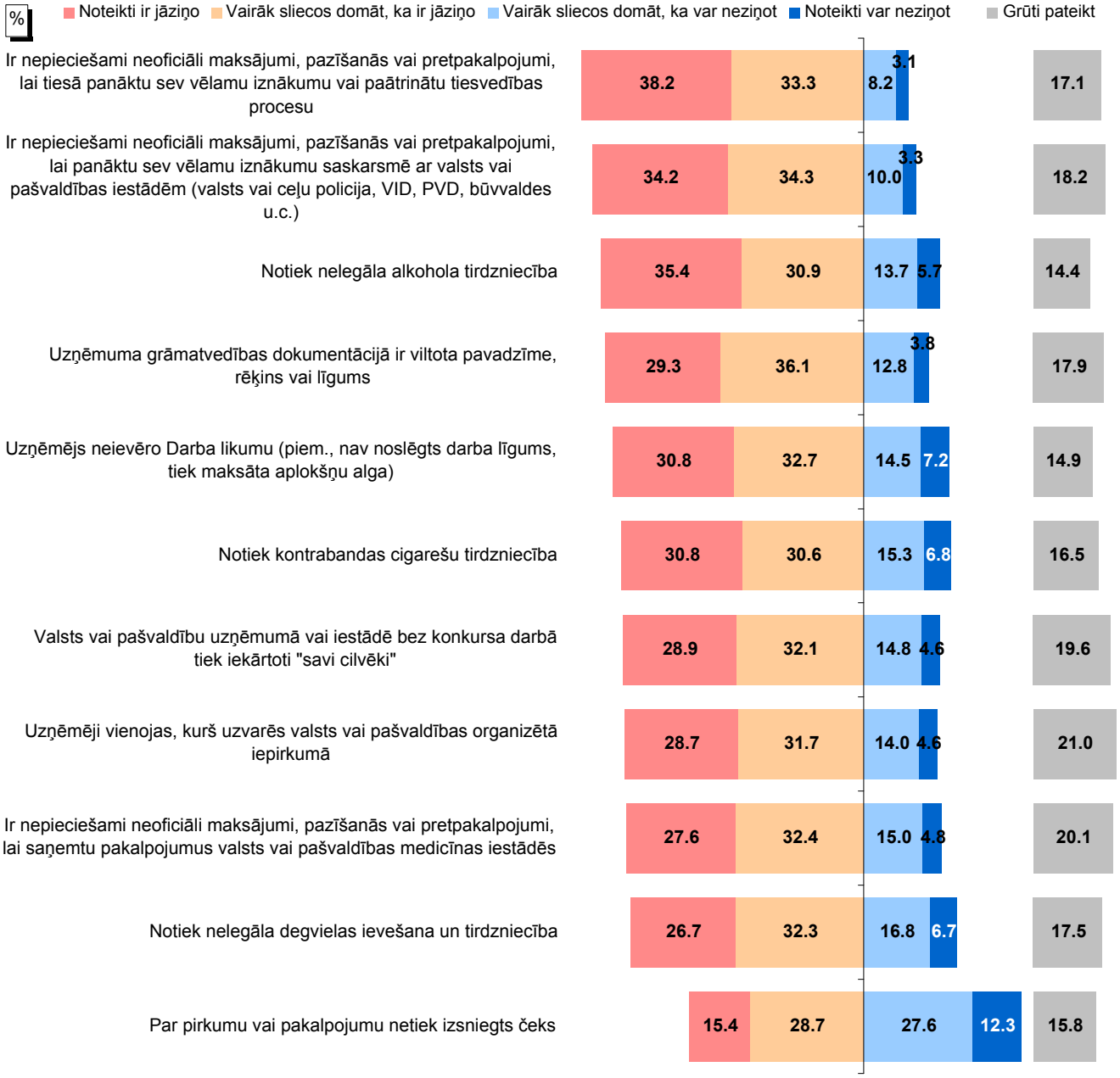

Bāze: visi respondenti, n=1033

Faktori, kas attur ziņot

"Lūdzu, raksturojiet galvenos faktorus, kas Jūs pašu galvenokārt atturētu ziņot tiesībsargājošajām un citām kontrolējošajām iestādēm (piem., policijai, KNAB, VID, PVD u.tml.) par gadījumiem, kuros ir likuma „apiešana", datu viltošana vai krāpšana?"

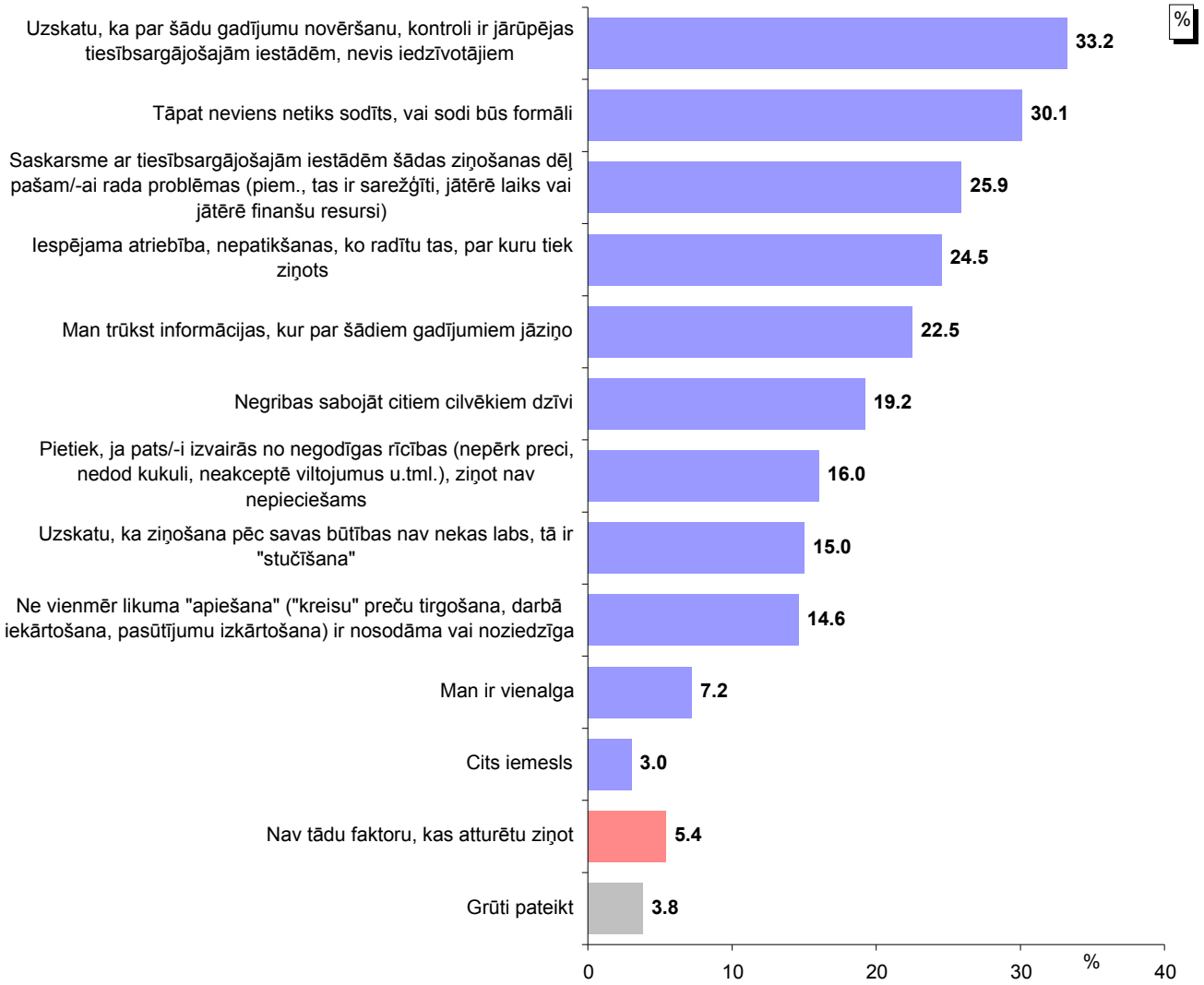

Bāze: visi respondenti, n=1033

**Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.*

Aptaujā izmantotā anketa

1. Domājot par dažādu negodīgu rīcību (krāpšana, viltotu preču tirgošana, parakstu viltošana, korupcija, nelegāla tirdzniecība un tamlīdzīgi) izplatību Latvijā, kā Jūs domājat, vai kopējais negodprātības līmenis ir ļoti augsts, augsts, drīzāk augsts, vidējs, drīzāk zems, zems vai ļoti zems? *Izsniegt kartīti 1!*

		Ļoti augsts	Augsts	Drīzāk augsts	Vidējs	Drīzāk zems	Zems	Ļoti zems	Grūti pateikt/NA
1	Valstī kopumā	1	2	3	4	5	6	7	8
2	Valsts pārvaldē	1	2	3	4	5	6	7	8
3	Privātajā biznesā	1	2	3	4	5	6	7	8

2.1. Runājot par negodīgām darbībām (piemēram, kontrabanda, viltošana, neatbilstošu preču izplatīšana, melošana par preču sastāvu un izcelsmi), saistībā ar ko no šeit minētā *(izsniegt kartīti 2!)*, **Jūsuprāt, šādas negodīgas darbības ir būtiska problēma Latvijā (krāpšana, viltojumi ir izplatīti, nepieciešami ļoti nopietni pasākumi tās novēršanai)?** *(Atzīmēt visas piemērotās atbildes!)*

2.2. Un, raksturojot savu personisko pieredzi ar negodīgām darbībām (piemēram, kontrabanda, viltošana, neatbilstošu preču izplatīšana, melošana par preču sastāvu un izcelsmi), ar ko no šeit minētā Jūs pats/-i esat saskāries/-usies (piem., pamanījis/-usi, ka to pārdod, apzināti vai netīšām iegādājies/-usies, lietojis/-usi) pēdējo 3 gadu laikā? *(Izmantot kartīti 2! Atzīmēt visas piemērotās atbildes!)*

	2.1. Ir būtiska problēma	**2.2.** Ir saskāries/-usies pēdējo 3 gadu laikā
Apģērbi, apavi	1	1
Modes preces un aksesuāri	2	2
Mobilo sakaru iekārtas un aksesuāri	3	3
Sadzīves elektronika	4	4
Medikamenti	5	5
Bērnu preces un rotaļlietas	6	6
Alkoholiskie dzērieni	7	7
Pārtikas preces	8	8
Cigaretes	9	9
Degviela	10	10
Parfimērija un kosmētika	11	11
Būvmateriāli	12	12
Audio, videoieraksti un datorprogrammas	13	13
Viltota nauda	14	14
Viltoti līgumi, grāmatvedības dokumenti, paraksti uz dokumentiem u.tml.	15	15
Viltotas personu identifikācijas kartes (ID kartes, pases, transportlīdzekļu vadītāju apliecības u.c.)	16	16
Cita prece	17	17
Neko / Nav nācies saskarties *[NEPIEDAVĀT!]*	18	18
Grūti pateikt/NA *[NEPIEDAVĀT!]*	98	98

3. Cilvēki atšķirīgi reaģē, ja saskaras ar situācijām, kurās ir saskatāma likuma „apiešana", datu viltošana vai krāpšana. Daļa par to ziņo tiesībsargājošajām un citām kontrolējošajām iestādēm (piem., policijai, KNAB, VID, PVD u.tml.), bet citi dažādu iemeslu dēļ ir „pret" šādu ziņošanu vai neuzskata to par nepieciešamu.
Kā domājat Jūs, vai, saskaroties ar šādu situāciju, noteikti ir jāziņo vai var arī neziņot?
(Izsniegt kartīti 3!)

		Noteikti ir jāziņo	Vairāk sliecos domāt, ka ir jāziņo	Vairāk sliecos domāt, ka var neziņot	Noteikti var neziņot	Grūti pateikt/NA
1	Uzņēmuma grāmatvedības dokumentācijā ir viltota pavadzīme, rēķins vai līgums	1	2	3	4	8
2	Uzņēmēji vienojas, kurš uzvarēs valsts vai pašvaldības organizētā iepirkumā	1	2	3	4	8
3	Notiek nelegāla degvielas ievešana un tirdzniecība	1	2	3	4	8
4	Notiek nelegāla alkohola tirdzniecība	1	2	3	4	8
5	Notiek kontrabandas cigarešu tirdzniecība	1	2	3	4	8
6	Uzņēmējs neievēro Darba likumu (piem., nav noslēgts darba līgums, tiek maksāta aplokšņu alga)	1	2	3	4	8
7	Ir nepieciešami neoficiāli maksājumi, pazīšanās vai pretpakalpojumi, lai saņemtu pakalpojumus valsts vai pašvaldības medicīnas iestādēs	1	2	3	4	8
8	Ir nepieciešami neoficiāli maksājumi, pazīšanās vai pretpakalpojumi, lai panāktu sev vēlamu iznākumu saskarsmē ar valsts vai pašvaldības iestādēm (valsts vai ceļu policija, VID, PVD, būvvaldes u.c.)	1	2	3	4	8
9	Valsts vai pašvaldību uzņēmumā vai iestādē bez konkursa darbā tiek iekārtoti „savi cilvēki"	1	2	3	4	8
10	Ir nepieciešami neoficiāli maksājumi, pazīšanās vai pretpakalpojumi, lai tiesā panāktu sev vēlamu iznākumu vai paātrinātu tiesvedības procesu	1	2	3	4	8
11	Par pirkumu vai pakalpojumu netiek izsniegts čeks	1	2	3	4	8

4. Lūdzu, raksturojiet galvenos faktorus, kas Jūs pašu galvenokārt atturētu ziņot tiesībsargājošajām un citām kontrolējošajām iestādēm (piem., policijai, KNAB, VID, PVD u.tml.) par gadījumiem, kuros ir likuma „apiešana", datu viltošana vai krāpšana? *(Izsniegt kartīti 4, atzīmēt visas piemērotās atbildes!)*

Man trūkst informācijas, kur par šādiem gadījumiem jāziņo	1
Ne vienmēr likuma „apiešana" („kreisu" preču tirgošana, darbā iekārtošana, pasūtījumu izkārtošana) ir nosodāma vai noziedzīga	2
Negribas sabojāt citiem cilvēkiem dzīvi	3
Uzskatu, ka par šādu gadījumu novēršanu, kontroli ir jārūpējas tiesībsargājošajām iestādēm, nevis iedzīvotājiem	4
Saskarsme ar tiesībsargājošajām iestādēm šādas ziņošanas dēļ pašam/-ai rada problēmas (piem., tas ir sarežģīti, jātērē laiks vai jātērē finanšu resursi)	5
Iespējama atriebība, nepatikšanas, ko radītu tas, par kuru tiek ziņots	6
Uzskatu, ka ziņošana pēc savas būtības nav nekas labs, tā ir "stučīšana"	7
Pietiek, ja pats/-i izvairās no negodīgas rīcības (nepērk preci, nedod kukuli, neakceptē viltojumus u.tml.), ziņot nav nepieciešams	8
Man ir vienalga	9
Tāpat neviens netiks sodīts, vai sodi būs formāli	10
Cits iemesls	11
Nav tādu faktoru, kas atturētu ziņot *[NEPIEDAVĀT!]*	12
Grūti pateikt/NA *[NEPIEDAVĀT!]*	98

Tagad daži jautājumi par specifiskāku tēmu

5. Kas, Jūsuprāt, ir 3 galvenie iemesli viltotu un kontrabandas preču izplatībai? *(Izsniegt kartīti 5, atzīmēt līdz 3 atbilžu variantiem!)*

Amatpersonu korupcija	1
Valsts nespēja vai nevēlēšanās cīnīties ar šo problēmu	2
Cilvēku nabadzība, mazie ienākumi	3
Pircēju nezināšana, neinformētība, lētticība	4
Pircēju negodīgums (gatavība iegādāties, lietot viltotas vai kontrabandas preces)	5
Viltotu vai kontrabandas preču tirgotājiem ir iespējas iegūt lielu peļņu	6
Tas, ka vainīgie nesaņem sodu	7
Tas, ka par pārkāpumiem ir paredzēti pārāk mazi sodi	8
Cita atbilde	9
Latvijā viltotas vai kontrabandas preces nav izplatītas *[NEPIEDAVĀT!]*	10
Grūti pateikt/NA *[NEPIEDAVĀT!]*	98

6. Kas ir 3 galvenie iemesli, kuru dēļ Jūs personiski neiegādātos nelegālas (viltotas vai kontrabandas) preces? *(Izsniegt kartīti 6! Atzīmēt līdz 3 atbilžu variantiem!)*

Nav iespējas tādas nopirkt (nav piedāvājuma)	1
Bažas tikt pieķertam, bailes no soda	2
Bažas, ka sliktāk kalpos, izskatīsies	3
Bažas, ka tās varētu kaitēt veselībai	4
Tas ir negodīgi pret oriģinālo preču ražotājiem, tirgotājiem	5
Viltotu preču izplatīšana kaitē ekonomikai kopumā	6
Nevēlēšanās tādā veidā atbalstīt noziedzību	7
Apkārtējo, sabiedrības kritiska attieksme pret nelegālu preču lietošanu	8
Tas ir neētiski, tas ir zem manas cieņas un goda	9
Cits faktors *(norādīt, kas!)*.....	10
Nav tādu iemeslu *[NEPIEDAVĀT!]*	11
Grūti pateikt/NA *[NEPIEDAVĀT!]*	98

Pētījums: Attieksme pret negodīgu rīcību

7. Šajā kartītē ir uzskaitīti dažādi apgalvojumi. Lūdzu, norādiet, kuriem no tiem Jūs piekrītat!
(Izsniegt kartīti 7, atzīmēt visas piemērotās atbildes!)

Ja produkts ir kvalitatīvs, tas nav nekas briesmīgs, ja par tā izcelsmes vietu tiek norādīta Latvija, kaut arī patiesībā tā ir cita valsts	1
Ja produkts labi garšo, tas nav nekas briesmīgs, ja uz tā etiķetes ir norādīts nepareizs vai nepilnīgs sastāvs (vienas gaļas vietā cita, nav norādītas visas sastāvdaļas u.tml.)	2
Nelicencēta satura (audio, videoierakstu, datorprogrammu) iegūšana nav nosodāma, ja to izmanto tikai savām vajadzībām	3
Arī tad, ja būtu iespēja nepamanīti Latvijā ievest kādus izstrādājumus no aizsargājamām augu vai dzīvnieku sugām (piem., medikamentus, apģērbu, apavus), es to nekādā gadījumā nedarītu	4
Daudzos gadījumos (piemēram, par ES fondu pasākumu apmeklēšanu, vai iesniedzot projektam nepieciešamos dokumentus) tas nav nekas briesmīgs, ja dokumentus paraksta ar "atpakaļejošu" datumu vai kāda cita cilvēka vietā	5
Aizpildot kādus formālus dokumentus valsts pārvaldes vai pašvaldības iestādēm (piem., saistībā ar uzņēmumu vai amatpersonas deklarācijām, ES fondu projektiem, šķērsojot robežu u.c.), ir pieļaujams, ka netiek sniegta visa prasītā informācija vai tā ir neprecīza	6
Valsts dara pietiekami, lai mazinātu krāpšanos un korupciju (t.sk. lai atklātu un sodītu krāpniekus)	7
Es uzticos valsts pārvaldes darbam krāpšanas un korupcijas mazināšanas nolūkos	8
Ja tirgotājs publiski paziņotu, ka ir „godīgs tirgotājs" (t.i., viņa veikalos netiek pieļauta nekāda negodīga rīcība), es šajā veikalā iepirktos biežāk	9
Nevienam no šiem apgalvojumiem nepiekrītu	10
Grūti pateikt/NA	98

SKDS
sabiedriskās domas pētījumu centrs

Baznīcas iela 32-2, Rīga, Latvija, LV-1010
Tālr.: 67 312 876, fakss: 67 312 874
E-mail: skds@skds.lv
www.skds.lv